

АНОТАЦІЯ

Дімоглова Ольга Володимирівна. Педагогічні умови формування професійного іміджу майбутніх суднових механіків морського транспорту. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки. – Ізмаїльський державний гуманітарний університет, Ізмаїл, 2022.

У дисертації представлено результати дослідження проблеми формування професійного іміджу майбутніх суднових механіків, що дало можливість побудувати модель цього процесу як педагогічну систему, розробити та експериментально перевірити педагогічні умови цієї системи у професійній підготовці бакалаврів, майбутніх суднових механіків.

У дисертаційному дослідженні розкрито авторське розуміння професійного іміджу майбутніх суднових механіків морського транспорту та його базові параметри (критерії, показники діагностування). Поняття *«професійний імідж майбутнього суднового механіка»* обґрунтовано як *професійний рівень фахівця, що формується й відтворюється у процесі професійної діяльності та максимально забезпечує реалізацію основної мети майбутніх суднових механіків морського транспорту щодо кар'єрного зростання.*

Обґрунтовано такі компоненти професійного іміджу майбутніх суднових механіків морського транспорту:

мотиваційно-цільовий (професійна вмотивованість, задоволення матеріальних потреб, мотив до досягнення іміджу, налаштованість на побудову конкурентоспроможності та взаємовідносин у судновому екіпажі);

рефлексивний (аналіз та оцінювання власної професійної діяльності (самодіагностування), здатність корегувати власні недоліки, актуалізація базових професійних знань курсантами для посадового зростання);

змістовний (знання сучасних інформаційних технологій, знання з англійської мови у фаховій діяльності, знання основ життєдіяльності у

суднових багатонаціональних екіпажах, знання «Soft skills» та «Hard skills» у професійному середовищі;

комунікативно-діяльнісний (вміння спілкуватися та самопрезентувати себе під час працевлаштування, прояв креативних здатностей, самовдосконалення та формування наукової ерудиції у питаннях морської інженерії).

Обґрунтовано та експериментально перевірено модель формування професійного іміджу майбутніх суднових механіків у процесі професійної підготовки. Основними її блоками є такі:

методологічний (містить мету та підпорядковані їй основні завдання щодо формування професійного іміджу суднових механіків згідно з провідними положеннями компетентнісного, контекстного, суб'єктно-діяльнісного, культурологічного та системного методологічних підходів та педагогічних принципів його формування (соціальної активності, безперервності освіти, поєднання теорії з практикою, орієнтації на майбутню професійну діяльність, індивідуалізації та студентоцентризму, діалогічності, науковості, контекстності, міжпредметності);

змістовний (компоненти професійного іміджу майбутніх суднових механіків і навчальні дисципліни, які забезпечують його формування);

суб'єкт-суб'єктний (містить процес взаємодії науково-педагогічних працівників, роботодавців зі здобувачами освіти);

діяльнісний (містить авторську методику та форми, методи, види навчальних занять і засоби формування професійного іміджу майбутніх суднових механіків у процесі фахової підготовки);

діагностувально-результативний (містить критерії і показники діагностування сформованості професійного іміджу майбутніх суднових механіків морського транспорту; рівні його сформованості (низький, середній, високий).

Розроблено методику та вдосконалено методичні аспекти формування професійного іміджу майбутніх суднових механіків у процесі фахової

підготовки. Основні етапи методики такі: підготовчий; технологічний; результативно-корекційний. Основу її реалізації становить спеціальний курс «Основи професійного іміджу суднових механіків морського транспорту».

Розроблено критерії та показники діагностування сформованості професійного іміджу майбутніх суднових механіків морського транспорту:

професійно-мотиваційний (професійні якості, професійна вмотивованість до розв'язання інженерних проблем у критичних ситуаціях, налаштованість до самоформування як майбутнього суднового механіка морського транспорту);

когнітивний (критичне мислення, здатність генерувати ідеї, образність, комунікативні та лідерські навички та вміння);

операційний (іншомовні навички та вміння, інформаційні навички та вміння в експлуатації двигунів внутрішнього згоряння, навички та вміння в основах життєдіяльності в суднових багатонаціональних екіпажах, уміння використовувати набуті «Soft skills» та «Hard skills» у професійному середовищі);

іміджево-поведінковий (наукова ерудиція в питаннях морської інженерії, орієнтація в інформаційному просторі, подолання мовного та мовленнєвого бар'єрів, формування спеціальної компетентності згідно з Конвенцією про підготовку і дипломування моряків та несення вахти, здатність до самопрезентації).

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що:

вперше:

теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено педагогічні умови формування професійного іміджу майбутніх суднових механіків у процесі професійної підготовки (цілеспрямоване мотивування здобувачів освіти до формування професійного іміджу; педагогічне моделювання формування професійного іміджу майбутніх суднових механіків морського транспорту; доповнення змісту навчальних дисциплін, які забезпечують формування професійного іміджу майбутніх суднових механіків згідно з

Конвенцією про підготовку і дипломування моряків та несення вахти; застосування коуч-технологій для формування професійного іміджу суднового механіка морського транспорту в інноваційно-освітньому середовищі);

спроєктовано модель формування професійного іміджу майбутніх суднових механіків у процесі професійної підготовки, що охоплює взаємопов'язані блоки (методологічний, суб'єкт-суб'єктний, змістовний, діяльнісний, діагностувально-результативний); визначено критерії і показники діагностування сформованості їх професійного іміджу: професійно-мотиваційний, когнітивний, операційний, іміджево-поведінковий, а також подано характеристику рівнів його сформованості (низький, середній, високий);

удосконалено зміст поняття «професійний імідж майбутнього суднового механіка» шляхом конкретизації та доповнення його змісту ціннісними настановами для суднових механіків у професійній діяльності та їх адаптацією у багатонаціональному екіпажі морського судна як головного чинника конкурентоспроможності на морському ринку праці;

дістало подальшого розвитку методичні аспекти формування професійного іміджу майбутніх суднових механіків морського транспорту; зокрема, з цією метою розроблено спеціальний курс «Основи професійного іміджу суднових механіків морського транспорту», що розширило їх знання та набуття вмінь від суто фахових до іміджоспрямованих.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в реалізації педагогічних умов формування професійного іміджу майбутніх суднових механіків морського транспорту шляхом упровадження основних результатів дослідження в освітній процес, методичних рекомендацій щодо формування професійного іміджу, спецкурсу «Основи професійного іміджу суднових механіків морського транспорту», навчально-методичних орієнтирів проведення практичних занять на навчально-тренажерному судні «Новий Донбас», систематизації наукових курсантських гуртків, доповнення

змістовних розділів фахових навчальних дисциплін; організації коуч-семініарів.

Отримані результати дослідження можуть бути використані в системі професійної підготовки бакалаврів, а також на курсах підвищення кваліфікації фахівців морського транспорту.

Ключові слова: майбутній судновий механік, професійний імідж, педагогічні умови, мотивація, морський транспорт, Конвенція ПДНВ, заклад вищої морської освіти, коуч-технології, інноваційно-освітнє середовище, компетентність, модель.

ABSTRACT

Dimoglova O. V. Pedagogical conditions for the professional image formation of future marine engineers. – Qualifying scientific work on the rights of the manuscript.

The thesis submitted for the degree of Doctor of Philosophy in the specialty 011 Educational, Pedagogical Sciences. – Izmail State University of Humanitarian, Izmail, 2022.

The dissertation presents the results of research on the problem of forming the professional image of future marine engineers, which allowed to build a model of this process as a pedagogical system, to develop and experimentally test pedagogical conditions - the content of this system in training bachelors, future marine engineers.

The dissertation study has revealed the author's understanding of the phenomenon of the professional image of future marine engineers and its basic parameters (criteria, diagnostic indicators). The concept «professional image of future marine engineers» is interpreted as *the professional level of a specialist, which is formed and reproduced in the process of professional activity and maximally ensures the realization of the main goal of the marine engineers for career growth.*

Substantiation has been provided for the features of such components possessed by professional image of future marine engineers:

motivational and goal-oriented (professional motivation, satisfaction of material needs, motivation to achieve the image, determination to build competitiveness and mutual relations in the ship's crew);

substantive (possession of modern information technologies, use of knowledge of English language in professional activities, knowledge of the basics of life in multinational ship crews, the ability to use the acquired "Soft skills" and "Hard skills" in the further professional environment;

communicative and functional (mastery of modern information technologies; the ability to communicate and self-present oneself during employment, the manifestation of creative abilities, self-improvement and the formation of scientific erudition in matters of marine engineering; the ability to use acquired «Soft skills» and «Hard skills» in a professional environment;

reflexive (analysis and assessment of one's own professional activity (self-diagnosis)), ability to correct one's own shortcomings, acquisition of basic professional knowledge by cadets for further professional growth.

The model for the formation of the professional image of future marine engineers in the process of professional training has been substantiated and experimentally tested. Its main blocks are *methodological* (contains the goal and the main tasks subordinated to it to form the professional image of marine engineers in accordance with the leading provisions of competence, contextual, subject-activity, cultural, systemic methodological approaches and pedagogical principles (social activity, continuity of education, combination of theory and practice, orientation to future professional activity, individualization and student-centeredness, dialogicity, scientificity, contextuality, intersubjectivity)); *subject* (contains the process of interaction between the teachers, employers and students; *organizational and substantive* (contains provisions on the components of the formation of the professional image of future marine engineers); *activity* (contains the author's methodology and forms, methods and means of formation of the

professional image of future marine engineers in the process of professional training); *diagnostic-resultative* (contains criteria and indicators for diagnosing the formation of the professional image of future marine engineers; levels of its formation (low, medium, high)).

Methodology has been developed and methodical aspects regarding formation of the professional image of future marine engineers in the process of vocational training have been improved. The main stages of the methodology are as follows: preparatory; technological; result-corrective. The basis of its implementation was the special course «Fundamentals of the professional image of marine engineers».

The criteria and indicators for diagnosing the formation of the professional image of future marine engineers have been developed:

professional and motivational (professional qualities, professional motivation to solve engineering problems in critical situations, willingness to self-form as a future marine engineer);

cognitive (critical thinking, ability to generate ideas, imagination, communication and leadership skills and abilities);

operational (foreign language skills and abilities, information skills and skills in the operation of internal combustion engines, skills and abilities in the basics of life in multinational ship crews, the ability to use the acquired "Soft skills" and "Hard skills" in a professional environment);

image-behavioral (scientific erudition in marine engineering issues, orientation in the information space, overcoming language and speech barriers, formation of special competence in accordance with the International Convention on Standards of Training, Certification and Watchkeeping for Seafarers, 1978, ability to self-present).

The scientific novelty of the obtained results lies in the fact that *for the first time*:

the pedagogical conditions for the formation of professional image of

future marine engineers in the process of vocational training are substantiated, namely: (purposeful motivation of cadets to form the professional image; pedagogical modeling of the formation of the professional image of future marine engineers; supplementing the content of educational disciplines, which ensure the formation of the professional image of future marine engineers in accordance with the International Convention on Standards of Training, Certification and Watchkeeping for Seafarers; application of coach technologies to form the professional image of marine engineers in innovative and educational environment);

a model for the formation of the professional image of future marine engineers has been implemented, which includes interrelated blocks (methodological, subject, organizational-content, activity, diagnostic-resultative); the criteria and indicators for diagnosing the formation of the professional image of future marine engineers were determined: professional-motivational, cognitive, operational, image-behavioral, and the characteristics of the levels of the formation of the professional image of future marine engineers were characterized (low, medium, high);

the content of the concept of «professional image of the future marine engineers» was improved by concretizing and supplementing the content of value instructions of marine engineers in professional activities and in the multinational crew of a vessel as the main factor of competitiveness in the maritime labor market;

further development was ensured for methodical aspects for the forming of professional image of future marine engineers; in particular, for this purpose, a special course «Fundamentals of the professional image of marine engineers» was implemented, which expanded their knowledge and acquisition of skills from purely professional to image-oriented ones.

The practical significance of the obtained research results lies in the implementation of pedagogical conditions for the formation of professional image of future marine engineers by implementing the main results of the study in the

educational process, guidelines for professional image, special course «Fundamentals of professional image of marine engineers» <https://classroom.google.com/u/1/c/NDUzNjA5NTY0Nzk3>, educational and methodical guidelines for conducting practical courses at the training vessel «New Donbas», supplemented by the content sections of professional disciplines; organization of coaching seminars

<https://drive.google.com/drive/u/0/folders/12l7pGPbU9NOichH1IGbiT5jLK3G1KLvb>.

The obtained results of the research can be used in the system of professional training of bachelors, as well as in advanced training courses for maritime transport specialists.

Keywords: future marine engineers, professional image, pedagogical conditions, motivation, maritime transport, STCW Convention, maritime institution of higher education, coaching technologies, innovation and educational environment, competence, model.